

Journal of Ottoman Civilization Studies

e-ISSN: 2458-9519

Seher Abdal'ın "Mu'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen" Adlı Eseri

Seher Abdal's work titled "Mu'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen"

MAKALE BİLGİSİ

ARTICLE INFO

Araştırma Makalesi Research Article

Sorumlu yazar:
Corresponding author:

[Meriç Harmancı](#)

Yıldız Teknik Üniversitesi
mericharmanci@yahoo.com

Başvuru / Submitted:
1 Ocak 2024

Kabul / Accepted:
17 Mart 2024

DOI: 10.21021/osmed.1413268

Atıf / Citation:

Harmancı, M. "Seher Abdal'ın "Mu'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen" Adlı Eseri", Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, 21 (2024): 55-87.

Benzerlik / Similarity: 15

Öz

Her kültür daresi; kendi düşünce sistemi, inançları ve değer yargılarıyla uyumlu kahramanların anlatılarını oluşturmuş ve nesiller boyu aktarılan bu anlatılar kültürel bellekte yerini bulmuştur. Birey ya da toplumu karşılaştığı güçlüklerden kurtaran, idealleri uğruna mücadele eden, benimsediği ilke ve değerlerle örnek kişiliğe sahip bu kahramanlar, anlatının türü ve yapısına göre kurgulanmış ya da gerçek kişiler anlatı sahnesine taşınmıştır. Türklerin Müslümanlığı kabulü ile İslam dininin pek çok önemli ismi ile birlikte, İslam Peygamberi Hz. Muhammed de dinî ve tarihî şahsiyeti, manevi önderliği, idarî kabiliyeti ve örnek kişiliği itibarıyla pek çok edebî esere kaynaklık etmiş, edebî anlatıların merkezi kahramanı olmuştur. Hz. Peygamber'in mucizeleri de farklı türler içerisinde veya mucize ya da mucizelerin merkezde olduğu eserlerde konu edilmiştir. Osmanlı medeniyeti döneminde bu eserlerin sayısı artmış, XV. yüzyılın sonu ile XVI. yüzyıl başlarında yaşayan Seher Abdal da üç müstakil mucizatname kaleme almıştır. Bu makalede, Seher Abdal'ın mucizatnamelerinden ilki olan *Mu'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen* başlıklı yazma metin incelenmiştir. 146 beyitlik eser, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü 3695 numarada kayıtlı bulunan 63 yapraklık yazmanın 28^b-34^a yaprakları arasındadır. Çalışmada eserin tür ve içerik incelemesi yapılmış, çeviri yazılı metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, mucize, Seher Abdal, mucizatname.

Abstract

Each cultural circle has created narratives of heroes compatible with its thought system, beliefs, and value judgements, and these narratives, which have been passed down for generations, have found their place in cultural memory. These heroes, who save the individual or society from the difficulties they face, struggle for their ideals, and have exemplary personalities with the principles and values they adopt, are fictionalized, or real people carried to the narrative stage according to the narrative type and structure of the narrative. With the acceptance of Islam by the Turks, along with many important names of the religion of Islam, the Prophet Muhammad, the Prophet of Islam, has been the source of many literary works in terms of his religious and historical personality, spiritual leadership, administrative ability, and exemplary personality, and has been the central hero of literary narratives. The miracles of the Prophet were also the subject of different genres or works in which miracles were at the centre. During the Ottoman civilisation, the number of these works increased, and Seher Abdal, who lived at the end of the XVth and the beginning of the XVIth centuries, wrote three independent mucizatnames. In this article, the manuscript titled "Mu'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen", which is the first of Seher Abdal's mucizatnames (miracle texts), is analysed. The work of 146 couplets is between leaves 28^b-34^a of the 63-leaf manuscript registered in Istanbul University Rare Works Library, Turkish Manuscripts Section, number 3695. In the study, the work has been analysed in terms of genre and content, and the translated text has been given.

Keywords: Prophet Muhammad, miracle, Seher Abdal, mucizatname.

Giriş

Evreni, dünyayı, doğayı anlama ve anlamlandırma çabası insanoğlu için hep var olmuştur. Merak, korku, ihtiyaç gibi pek çok ögenin harekete geçirdiği bu durum, ilk insanların zihinlerinde beliren neden, nasıl gibi sorularla birleşerek çok da detaylı olmayan yanıtları içeren mitolojik anlatıları beraberinde getirmiştir. Bu anlatılarda yaratılışa karşı özel bir ilgi gösterildiği ve yaratılışın olağanüstü güçlerle/varlıklarla birlikte anıldığı ve olağanüstü olay ve durumlara yer verildiği görülmektedir. Doğaüstü varlıkların başarılarını anlatan mitler, aynı zamanda ortaya çıktığı toplum tarafından kutsal kabul edilmiştir.¹ Mitik zamanların devamında da insanların açıklayamadığı, doğa yasaları ile izah edemediği, olağanüstü bulduğu olaylara ilişkin anlatılar devam etmiş ve bu olaylar çoğunlukla yüce, büyük, aşkın güç/güçler ve onların sahip olduğu mucizevi yeteneklerle ilişkilendirilmiştir.

Yaratıcı/Tanrı kavramının geliştiği, çok ya da tek tanrılı inanç sisteminin etkin olduğu toplumlar, Tanrı'nın veya onun ilahi güç verdiği varlıkların, kutsal kabul edilen ve içinde sıradan insanların yapamayacağı olağanüstülüklerin bulunduğu öyküleri aktarmaya devam etmişlerdir. Bunlar arasında peygamberler tarafından gerçekleştirilen mucizelerin ve velilerin kerametlerinin yer aldığı anlatılar önem kazanmıştır. Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte din büyüklerinin, velilerin "tabiat kanunlarıyla açıklanamayan olağan üstü ve sıra dışı" kerametleri² ve peygamberlerin "beşer kudretinin üstünde tabiat kanunlarına aykırı olarak meydana getirdiği"³ mucizeleri pek çok eserde yer almış; tek bir mucize ya da mucizelerin konu edildiği müstakil eserler yazılmıştır.

1. Mucize ve Mucizatname

Taşındıkları özellikler birbirinden farklı da olsa birçok dinde mucize olarak kabul edilen olaylar ve bunlarla ilgili anlatılar bulunmaktadır.⁴ Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık gibi tek tanrılı dinlerin kutsal kitaplarında yer alan tabiatüstü olaylar o dinin teolojik öğretilerini desteklemek, vahyi doğrulamak amacıyla bir delil olarak kullanılmaktadır.⁵ Mucize, Allah tarafından elçisine bahşedilmiş bir güç ve yetenek olmasının yanında felsefi boyutuyla da önem arz eder. Mucize, bir ispat değeri taşımaktadır ve peygamberliğin özellikle inanmayanlarca kabulü için bir araç işlevi görmektedir. Bu hâliyle mucizeler, bahşedilmiş bir gücün yansıması, bir kanıt temsili olarak düşünülmelidir.

İslam dünyasının çeşitli fikir akımlarına mensup düşünürleri "harikulade" olayların varlığını kabul etmektedir. Ehl-i sünnet anlayışa göre, bazı insanlar olağanüstü şeyler yapabilme yeteneğine sahiptir; bu yeteneğe sahip olan kişiler konumlarına, özelliklerine göre farklı isimlendirilir.⁶ Mucize, İslam inancında sadece "peygamber olduğunu iddia eden kişinin eliyle, peygamberliğini doğrulayıcı

¹ Mircea Eliade, *Mitlerin Özellikleri*, çev., Sema Rifat (İstanbul: Om Yayınevi, 2001), 16.

² Süleyman Uludağ, "Keramet", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XXV (Ankara 2022), s. 265.

³ Halil İbrahim Bulut, "Harikulade Olması Açısından Keramet ve Mucize ile İlişkisi," *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (2001): 346.

⁴ Sait Kar, "Mucize Gerçekten Felsefi-Teolojik Bir Problem midir?" *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020): 465.

⁵ Fatih Topaloğlu, "Felsefi ve Teolojik Açısından Mucize" (doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, 2010), 1.

⁶ Bulut, "Harikulade Olması," 330.

nitelikte ve Tanrı tarafından gerçekleştirilen olağanüstü olaylar”⁷ ve dolayısı ile peygamberlere has bir özellik⁸ olarak kabul edilmiştir.

Kelam âlimleri mucizeyi, “nübüvvet iddiasında bulunan zatın, sözlerinin doğruluğuna delil olmak üzere peygamberliğini ilan ettiği bir sırada, beşer kudretinin üstünde tabiat kanunlarına aykırı olarak meydana getirdikleri olaylar” olarak tanımlar.⁹ Mâtürîdî, mucizelerin sadece hak Peygamberlere mahsus olduğunu, Allah tarafından peygamberlere gönderilen mucizelerin akılları aciz bırakacağını ve hayrete düşüreceğini ifade eder.¹⁰ Kur’ân-ı Kerîm’de “mucize” kelimesi geçmemekte olup başka sözcükler bu anlamı ihtiva eder; başta “âyet” olmak üzere “beyyine”, “burhân”, “sultân” kelimeleri mucize ile yakın anlamlı kullanılmıştır. Peygamber olduğunu söyleyen kişinin bu iddiasını temellendirmek için kendisinden delil istenmesi “âyet” kelimesinin kullanılmasının mantığını oluşturur.¹¹

Meydana gelen bir olayın mucize olabilmesi için “ilâhî bir fiil olması, olağanüstü bir tarzda zuhur etmesi, peygamberlik iddiası ve tehadidiyle birlikte meydana gelmesi, peygamberin iddiasına uygun ve iddiadan hemen sonra zuhur etmesi” gibi bazı özelliklere uyması gerekir.¹² Fahreddin Râzî, kelamla ilgili eserinde, peygamberlerin mucizeleri söz konusu edilirken beklenti ve geleneği yıkan olağandışılığın ve engel olunamayacak meydan okumanın altını çizmektedir. Ona göre mucize, “geleneği yırtan bir iş” olup karşı çıkılmayacak bir “meydan okuma” hâlidir. Bu meydan okuma ise daha çok “yalancının, geçmiş kimsenin mucizesini kendisine mal etmemesini, peygamberin gelmesinden önceki belirtileri ve kerametlerden ayırt edilmesini sağlamaya yöneliktir. En belirgin sıfatı ise büyü ve göz boyacılıktan ayırt edilmesidir.¹³

Hadis kaynaklarında, en eski siyer ve tarih kitaplarında Hz. Muhammed’in hayatında bazı “hârikulâde olguların” varlığına dair rivayetler yer almaktadır ve Hz. Peygamber’e nispet edilen olağanüstü olayların sayısının zaman içinde arttığı görülmüştür.¹⁴ Demircan, kaynaklarda Hz. Muhammed’le ilişkilendirilen mucizelerin bulunmasını kaynakların telif edildiği dönemden daha eskiye götürülmesi gerektiğini ancak sözlü kültür ortamında yapılan aktarımlarda bilginin gelişim ve değişim sürecini anlamının zorluğunu belirtir.¹⁵

İslam tarihi boyunca muhalifleri tarafından daha çok akıl ve mantık terazisinde tartılan yeni din karşısında Kur’ân, kendi varlığı ile ve taşıdığı harikulade olay aktarımları üzerinden insanlar üzerinde aciz bırakıcı bir kudreti gerçekleştirmiştir. Bu kudret karşısında aciz kalanlar Kur’an’ı ve Hz. Muhammed’i itham ederek daha çok büyücülük yaftası ile acizyetlerini belli etmişlerdir. Bir tür

⁷ Kar, “Mucize Gerçekten,” 464.

⁸ Ebû Mansûr El-Mâtürîdî, *Kitâbü’t-Tevhîd -Açıklamalı Tercüme-*, çev., Bekir Topaloğlu (İstanbul: İsam Yayınları, 2014), 67 ve Adil Bebek, “Kelâm Literatürü Işığında Mucize ve Hz. Muhammed’e Nisbet Edilen Hissî Mûcizelerin Değerlendirilmesi,” *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2000): 122.

⁹ Bulut, “Harikulade Olması,” 346.

¹⁰ El-Mâtürîdî, *Kitâbü’t-Tevhîd*, 67.

¹¹ Adnan Demircan, “İslâm Tarihinin İlk Üç Asrında Mucize Algısı Üzerine Bazı Değerlendirmeler,” *Din Dilinde Mucize*, 179-212. (İstanbul: Kuran Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2015), 181-182.

¹² Halil İbrahim Bulut, “Peygamberlerin Başarısında Mûcizelerin Yeri ve Önemi,” *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 11/1 (2011): 67.

¹³ Muhammed b. Ömer b. Hüseyin Fahreddin, Razi, *el-Muhassal (Kelama Giriş)*, trc. Hüseyin Atay (Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, , 2002), 229.

¹⁴ Demircan, “İslâm Tarihinin,” 201-202, 203.

¹⁵ Demircan, “İslâm Tarihinin,” 209.

olarak mucize eserlerinin ortaya çıkışı Arap edebiyatında vahyin inkârına yönelik dayanaklar ortaya koyma kaygısıyla yazılan delil ve ispat eserlerine kadar gitmektedir. “Delâilî’n-nübüvve” başlığı altında toplanan türdeş Arapça pek çok eser benzer kaygılarla ortaya çıkmış ve bu vadide zengin bir Arapça literatür oluşmuştur. Adları ne olursa olsun bu gruptaki eserler “bir peygamberin bizzat gösterdiği veya peygamberliğine alâmet olmak üzere kendisi dışında meydana gelen tabiatüstü olayları konu edinen, peygamberin getirdiği ilkeleri ilmî tahlillere tâbi tutarak bunların ilâhî kaynaklı olduğunu, dolayısıyla o peygamberin de hak peygamber olduğunu ispatlamayı amaçlayan eserler” olarak tanımlanmıştır.¹⁶

Kut ve erdem izafe eden anlatıların çoğunda görülen olağanüstü olgular mucizatnamelerin de belirleyici özelliklerindedir. Kur’ân-ı Kerîm, geçmiş peygamberlerin tevhid mücadelesinde sergilenen mucizelerden örnekleri barındırmaktadır. “Hz. Nuh’un gemisi (Ankebût, 29/15), Hz. Salih’in devesi (A’râf, 7/73; İsrâ 17/59), Hz. Musa’nın dokuz mucizesi (İsrâ, 17/101), asâsı, (alaca hastalığı gibi) bir hastalık sebebiyle olmaksızın elinin ışıltı ışıltı bembeyaz çıkması (Tâ-Hâ, 20/22; Neml, 27/12), Hz. İsrâ’nın babasız olarak dünyaya gelişi (Meryem, 19/17-21), çamurdan yapılmış bir kuşa can veriş, ölüleri diriltişi, evlerde saklanan yiyecekleri haber veriş (Âl-i İmrân, 3/49), gökten bir sofranın indirilmesi (Mâide, 5/114)” Kur’an’da anlatılan bazı olağanüstü hâllerdendir.¹⁷

Hz. Muhammed’e nispet edilen mucizeler de sözlü ve yazılı gelenekte aktarılmış, pek çok edebi tür içinde bunlara yer verilmiş ve bu mucizeler etrafında müstakil mucize metinleri, mucizatnameler yazılmıştır. Konu ile ilgili kapsamlı çalışmada Çakır, bu metinlerin çeşitli şekilde tertip edilebildiğini, bazı metinlerde tek bir mucizeye ya da sadece Hz. Muhammed’in birden fazla mucizesine yer verdiğini, bazen diğer peygamberlerin mucizelerinin anlatılmasının ardından Hz. Peygamber’in diğer peygamberlerin mucizelerine benzeyen ama daha üstün bir mucizesinin anlatıldığı, bazen Hz. Muhammed’in mucizelerinden sonra diğer peygamberlerin mucizelerinin aktarıldığı ifade eder.¹⁸

Türk edebiyatında mucize eserleri üzerinde sınırlı sayıda çalışmada konunun türe evrilmesine ilişkin değerlendirmeler de aynı ölçüde sınırlıdır. Âmil Çelebioğlu, “Hz. Peygamber’in bir veya bir kısım mucizelerinin nazm edildiği” eser olarak tanımladığı mucizatnamenin başlıklı ya da başlıksız biçimde bazı divan ve mesnevilerde yer aldığından, ayrıca müstakil eser olarak yazıldığından söz eder. Örnek olarak da XIV. ve XV. yüzyıllarda Kirdecî Ali’nin *Güvercin Destanı* ve *Kesikbaş Destanı*; İzzetoğlu’nun *Tavus Mu’cizesi*; Sadreddin’in *Geyik Destanı* gibi halk tipi mesnevilerini verir.¹⁹

Bu makalede neşredilen metin, türün şekillendiği XV. yüzyıl sonlarına aittir ve müstakil bir yapı arz etmektedir. Çalışmada ele alınan *Mucizatname*’de tek bir anlatı çerçevesinde Hz. Muhammed’in birden fazla mucizesi aktarılmıştır. Hz. Muhammed’den peygamberliğini ispat etmesini isteyenlere karşı delalet etmek üzere Yemen’de meydana gelen bir olay anlatımında mucizelere yer verilmiştir. Olayın mekânı olan Yemen, şiir başlığında yer bulur.

¹⁶ Yusuf Şevki Yavuz, “Delâilî’n-nübüvve”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, IX (Ankara 2020), s. 115.

¹⁷ Hüseyin Aydın, “Meydan Okumaları Bakımından Kur’an Mucizesi,” *Kelam Araştırmaları* 8/1 (2010): 49-50.

¹⁸ Müjgân Çakır, *Mu’cizeler Kitabı Klasik Türk Edebiyatında Müstakil Mu’cizat Metinleri Mu’cizat-ı Enbiyâ Tercümesi ve Mu’cizat-ı Mustafa Metinleri* (İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2015), 17-18.

¹⁹ Âmil Çelebioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları* (Ankara: MEB Yayınları, 1998), 359.

Dönem halkı arasında bu anlatının şöhretini tespit etmek mümkün olmasa da müellifi Seher Abdal'ın gezgin bir abdal oluşu ve anlatının manevi işlevi, eserin yaygın bir toplumsal etkisini haber vermektedir. Nitekim eserdeki esas mucizeyi hazırlayan zengin motifler, anlatılan mucizenin etkileyici formu ve Kur'ân'dan önceki ilahî kitaplarda müjdelenen peygamberlik bu anlatının toplumdaki karşılığını ifade edebilecek özelliklerdir. İslam'a geçmiş olan göçebe toplumun yerleşik düzene geçinceye kadar yeni dinle tanışıklığı ve kültürel etkileşimi daha çok şifahi aktarımlar yoluyla olmuştur. Menkabe, gazavat gibi mucizat metinleri de bu şifahi anlatıya uygun formlardan olmak üzere yeni din ve yeni kültür dairesine giren Türk toplumunun yaşam biçimine uygun düşmüştür. Semboller, motifler ve işlevsel olağanüstülükler üzerinden şekillenen bu anlatılarda baskın ya da belirgin olağandışlıklar görülmektedir. Çünkü mucizenin karakterindeki “meydan okuma” ve “aciz bırakma” toplumun geçirdiği güçlü değişimi ve hatırdan kalmayı pekiştirmek üzere işlev görmektedir.

2. Seher Abdal ve *Mucizatname*

Mu‘cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen başlıklı eserin makta beytinden de anlaşıldığı üzere eser, *Seher* mahlaslı bir şair tarafından kaleme alınmıştır:

*İy Seher medh eyle dâ'im Mustafâ'ya sıdk ile
Yolına cân vir ki mahşerde şefî' ola sana (34b/1)*

Metnin yer aldığı külliyatta şair, *Seher* yanında *Seher Abdal* ve *Seher Derviş* mahlaslarını da kullanır:

*Muhibb-i şeh Seher Dervîş'em iy cân
Fakîr-i müstemend-i 'abd-i sulţân (21b/8)
Cân ü dilden iy Seher Abdâl medhin bunlarun
Söyle kim Hakdan hitâb oldı delîl-i innemâ (23b/7)*

Şairin doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemekle birlikte, yazmanın ilk eseri olan *Sa'âdetnâme*'de geçen H. 901/ M. 1495-6 kaydı, onun bu tarihte hayatta olduğunu gösterir:

*Resûlün hicretinden sonra sâ'at
Tokuz yüz bir yıl olmuşdı tamâmet (3b. 54)*

Yazmanın başında yer alan “*Bunlarıñ cümlesi mütevâlî-i mezheb-i Sultân Ca'fer-i Battâl Dervîşi Dervîş Seher nâmıyla bir zâtıñ eser-i nazmıdır. Kendisi 901 târîhinde bunları nazm eylemişdir.*” (1a) notunda da şair, *Dervîş Seher* olarak anılmakta ve 901/1495 tarihinde hayatta olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bilgiler, *Seher Abdal*'ın XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını gösterir. Doğum yeri ve hayatı hakkında oldukça sınırlı bilgiye sahip olunan *Seher Abdal* ve eserlerine dair bilgiler daha önce yayınlanan makalede ayrıntılı olarak ele alındığından²⁰ bu çalışmada şairin *Mucizatname*'si tanıtılacaktır.

²⁰ Meriç Harmancı, “*Seher Abdal*'ın Manzum Bir Velayetnamesi: *Velâyet-nâme-i Alî (Kerrema'llâhü Vecchêhü) Pür-Sûhten-i Cebrâ'il Aleyhi's-selâm*,” *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 100 (2021): 376-382.

Mucizatname'nin içinde bulunduğu yazma, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü 03695 numarada kayıtlıdır. 63 yapraktan oluşan yazmanın tümü Seher Abdal'ın eserlerinden oluşur ve ait sekiz ayrı metin yer alır. Her bir yaprağı 13 satırdan oluşan metlerin çevresine kırmızı çizgi ile cetvel çekilmiştir. Harekeli nesih ile yazılmış olan metinlerin başlığı ve şairin adının geçtiği yerlerde kırmızı mürekkep kullanılmıştır. *Mucizatname*, yazmanın 28^b-34^a yaprakları arasındadır. 146 beyitten oluşan eser, *Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilâtün Fâ 'ilün* kalıbı ile yazılmıştır. Bu külliyatta çalışmanın konusu olan *Mu 'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen* dışında, *Mu 'cizât-ı Nebî Aleyhi 's-selâm Hikâyet-i La'l* (39a-44a) ve *Mu 'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhi 's-selâm* (44a-52a)²¹ başlıklı iki mucize metni daha bulunur. Bu durum, şairin Hz. Muhammed'e olan muhabbeti ve mucizelerine olan ilgisini ortaya koymaktadır.

3. *Mucizatname*'nin Özeti

Seher Abdal'ın *Mucizatname* adını verdiği bu manzume, Hz. Muhammed'in peygamberliğine inanmayan, inanmak istemeyen ve inanmak için mucize göstermesi şartını koşan Velid'e karşı Hz. Muhammed'in gösterdiği mucizeleri konu edinen ve peygamberliğinden kuşku duyulmaması gerektiğini belirten aşağıdaki anlatıyı içermektedir:

Hz. Muhammed, Hayber gazasından dönüşünde Beytullah'ta otururken Cebrail gelip Mekkelilere haber vermeden tek başına Yemen'e gitmesi ilahi emrini iletir. Yemen'de Velid adında otuz bin askeri ile İslam'a savaş açmış bir müşrik vardır ve Peygamber ile savaşmak istemektedir. Bu emir üzerine Hz. Muhammed, Yemen'e doğru yola çıkar. Korunaklı kalesi olan şehrin çevresi yemyeşil, bağ, bahçe ve akarsu ile çevrilidir. Hz. Muhammed, bahçelerden geçerken su kenarında bir çeşme görür, ayağını suya sokup bir müddet dinlenmek ister. Su, çiçekler ve kuşlar ona hürmet ederler. Ağaçlar hep birden zamane peygamberini müjdeliler. O sırada bahçede meyve toplayan bir Türk muhafız Hz. Muhammed'i uyurken görür ve görür görmez onun peygamber olduğunu anlar, hemen oracıkta Müslüman olur. Hz. Muhammed uyanınca Türk muhafızı görür ve kendisini tanıtmasını ister. Muhafız, Yemen emiri Velid'in hizmetinde olduğunu, İslam düşmanı Velid'in asker toplayıp Ka'be'de Muhammed'le cenk etmek istediğini söyler. Muhafız da Hz. Muhammed'i tanımak isteyince Hz. Muhammed kendisinin Mekkeki Haşimoğullarından ve cihan peygamberi olduğunu, Yemen halkını İslam'a davet için geldiğini söyler. Türk'e Müslüman olmasını tavsiye eder, Türk muhafız İslam'ı seçer ve bağlılığını bildirir. Fakat aralarında geçen bütün bu konuşmaları duvar arkasından bahçıvan duyar ve hizmetkâr muhafızın İslam'a geçtiğini de görür. Bahçıvan, hemen şehre gelip Velid'e durumu anlatır, Muhammed denilen Arap büyüücünün Yemen'e geldiğini, Türk'ü Müslüman yaptığını ve kendisini öldüreceğini söyler. Velid, hemen askerlerini toplar, onlara Mesih'in dinini ortadan kaldırmak için uğraşan Muhammed'in kendi şehirlerine geldiğini, ona fırsat vermemek gerektiğini belirtir, gereğini yapmak üzere yola çıkarlar ve bağa gelirler. Velid, ordusunun önünde, elindeki kılıcı kaldırarak Hz. Muhammed'e "Ey büyücü Arap! Sihri bırak, başını gövdenden ayırmadan buraya neden geldiğini çabuk söyle!" diye seslenir. Bunun üzerine Türk muhafız, "Ey peygamber, izin ver bu hayâsız müşrike ben karşılık vereyim." deyip kılıcını çeker ve Velid'e Allah'tan korkmazsa kıyamette hazin bir sona uğrayacağını söyler. Hz. Muhammed de Türk'e "Onun derdi benimle, sen belaya kalma, Allah'ın izniyle üstesinden geleceğim." der. Velid hiddetlenip "Senin sihri bana tesir etmez." diyerek kılıcını kaldırınca eli

²¹ Derviş Seher, *Sa'âdetnâme*. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar, NEKTY 03695.

kolu öylece donakalır ama o, bu durumu sihir zanneder ve Peygamber’i büyücülükle suçlar. Hz. Muhammed, “Sana da yaptıklarına da lanet olsun, ben büyücü değilim. Büyük bir yanılğı içindesin.” deyince Velid, “O hâlde büyücü değilsen bize bir mucize göster de ben ve Yemen halkı sana inansın.” karşılığını verir. Hz. Muhammed’in “Hak’tan ne dilersen dile, onun izniyle nasıl çare bulacağımı gör.” yanıtı üzerine Velid bu şarta rıza gösterir; bu mucize gerçekleşirse iman edeceğini ifade eder. Velid orada, bağ içinde bulunan kümbetin içinde kimin yattığını bilmesini Hz. Muhammed’den ister. “Bu kabirde yatan kişi dirilsin ve sana da dinine de şehadet etsin.” der. Hz. Muhammed de “Allah’ın izniyle dirilip kendisi anlatsın.” sözleriyle karşılık verir ve kümbetin içine elini sokup bir avuç toprağı saçıncı bir cenin ortaya çıkıtır. Cenin suya düşüp oradan bahçeye girer. Bahçe içerisinde büyükçe bir köşk peyda olur. Köşkün yukarısında Velid’in kızı ve dadısı gezerken sudan bir elma geldiğini orada bir ağaç olup meyve verdiğini görürler. Kız bu hâle şaşırır ve dadısından bu ağaçtan elma getirmesini ister. Dadı bir tabak elma toplayıp getirir. Kız bu elmadan yiyince hamile kalır ve karnı gebe karnı gibi büyür, ağrıları başlar. Diğer tarafta Velid, Hz. Muhammed’i hâlâ büyücülükle itham etmeye devam edince Hz. Muhammed de “Be uğursuz kâfir, evine git, neler olduğunu gözünle gör.” diyerek olanlardan haberdar olmasını ister. O sırada bir hizmetçi gelip evde kızının başına geleni anlatır. Velid, hemen evine gidip kızının gebe olduğunu görünce mucizeyi anlayıp şaşkınlığını gizleyemez. Kızı da “Lanetli adam, Hz. Muhammed’e kılıç çektiğin için benim başıma bu ağırlı hâl geldi.” diyerek olanı biteni anlatır, babası da haylice pişmanlık duyar. O sırada kızıdan bir çocuk dünyaya gelir ve hemen yaşlı bir ihtiyar oluverir. Onlardan bir baston ister ve oradakilere, “Ey Yemenliler, o mahşerde şefaati, emin kişi Hz. Muhammed nerededir? Beni ona götürün, siz de derhal ona uyun!” diye seslenir ve yola çıkar, Yemenliler de şaşkınlık içinde ardına düşerler. Nur yüzlü ihtiyar, Hz. Muhammed’in yanına gelince selam verir, şehadet getirir ve pek çok övgüde bulunur. Hz. Muhammed, hangi milletten olduğunu sorunca “Şit peygambere yardımcılık etmiş olan Âsım’ım, vahiy kâtipliği yapardım. O süreçte mushafları yazarken senin ismini görmüştüm. Şit peygambere o ismi sorduğumda ‘Arap ülkesinden ahir zamanda Muhammed adında bir peygamber çıkacak, mucizelerini gören kavmim ona inansın ve uysun. Ben de o din peygamberine uyar ve inanırım’ deyince oradakiler de sana tâbi olacaklarını söylediler.” der. Bunun üzerine Hz. Muhammed nur yüzlü ihtiyara dua eder ve mahşerde şefaati müjdeler. Oradakiler de bu konuşulanları görür ve hepsi de gönülden iman ederler. Velid de Müslüman olur, belindeki kuşağı keser ve bütün putları kırar. Hz. Muhammed’den özür diler. Hz. Muhammed de Türk muhafız ve nur yüzlü ihtiyarla Beytullah’a doğru yola çıkar. Mekkeliler bu olayı öğrenince Hz. Muhammed’i tebrik ederler. Hz. Muhammed ihtiyara bu dünyayı mı yoksa geldiği dünyayı mı tercih edeceğini sorunca pir, “Şit zamanından beri yüzünüzü görmek isterdim, şükür sizinle müşerref olduk, bir dua edin de ben kendi zamanıma geri döneyim” der. O pir, Şah Hüseyin’le birlikte şehit olmuş, Kerbela’da makamı olan bir zattır.

4. Mucizatname’nin İç Yapısı

Dinî-tasavvufi içerikli eserler telif eden Seher Abdal’ın eserleri arasında çalışmaya konu olan *Mucizatname*’si, başlıktan da anlaşıldığı üzere Hz. Muhammed’in Yemen’de gösterdiği mucizeleri ihtiva eder. Yazıya geçirilinceye kadar türdeş anlatılarda yaşayan motifler, Seher Abdal tarafından bugüne aktarılan yazılı bir esere dönüşmüştür. Seher Abdal, *Mucizatname*’ye, “Ey kerem sahibi ve yer ile göklerin yaratıcısı” sözleriyle Allah’ı överek başlar. Tevhid ve naat özelliği gösteren dört beyitlik bir girişin ardından müminlere seslenen şair, kendisini iyi dinlemelerini onlara acayip bir

olay anlatacağını, Hz. Mustafa'nın mucizelerinden haber vereceğini ifade eder. Böylece eserin başında okuyucuya Hz. Muhammed'in mucizelerinin anlatılacağı bilgisi verilmiş olur.

Dinle imdi iy 'azîz-i pâk-dîn ü pür-hüner

Mustafâ'nun mu 'cizâtından beyân idem haber (b. 8)

Devamında asıl konuya geçilir, Hz. Muhammed İslam'a savaş açmış Velid'in ülkesi Yemen'e gider. Orada Velid ve taraftarları Hz. Muhammed'i büyücü olmakla suçlarlar. Peygamberlerin gösterdiği mucizelere inanmayan ya da inanmak istemeyen kişiler bu olayların meydana geldiği zamanlarda o dönemin şartları ve bilgisi ile bunları sihir, büyü, aldatmaca olarak nitelemişlerdir²² ki anlatıda da Velid, Hz. Peygamberi büyücü olmakla itham etmiştir.

Ol Muhammed didüğün câzû-yı sehâr-ı 'Arab

Geldi ol Türki Müselmân eyledi kasdı sana (b. 49)

'Askerün önince geldi tîg elinde ol la 'în

Didi iy sehâr câzû-yı 'Arab söyle bana (b. 56)

Ne işe geldün sebab ne bunda gelmekden di tîz

Sihri ko tîz söyle başun olmadın sende cüdâ (b. 57)

Âhir ol mel 'ûn-ı dîn kaldurdu tîg eydür bu dem

Sihrünü bâtl kılam iy câzû kâr itmez bana (b. 66)

Hz. Muhammed'i sihirbazlıkla suçlayan ve ona inanmak için bir mucize göstermesini isteyen Velid karşısında Hz. Muhammed'in gösterdiği mucizeler ve Velid'in iman etmesi araştırmacıların Peygamberler tarafından gerçekleştirilen ilahi fiiller olan mucizeler, bir peygamberlik iddiası ve meydan okuma sonrasında ortaya çıkarlar²³ bilgisi ile örtüşen bir durum arz etmektedir.

Çün Muhammed Mustafâ'dan gördiler bu mu 'cizi

Merd ü zen ehl-i Yemen İslâm'a oldu âşinâ (b. 128)

Gördiler cümle bu hâli cân u dilden sıdk ile

Küfri terk idüp serâser kıldılar medh ü senâ (b. 129)

Hem Velîd oldu Müselmân küfri terk idüp o dem

Kesdi zünnârdan uşatdı bütlerin kıldı hebâ (b. 130)

Tahkiyeli bir anlatım üslubun kullanıldığı metnin son bölümünde burada anlatılan mucizeleri kabul edenlere, Hz. Muhammed'i övgü ile anıp ona salavat getirenlere yönelik bir müjde verilir.

Kim ki mü'mindür bu mu 'ciz-nâmeye ikrâr idüp

Mustafâ'nun pâk rûhına okuya medh u senâ (b. 143)

---

²² Kar, "Mucize Gerçekten," 474-475.

²³ Halil İbrahim Bulut, "Mücize", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XXX (Ankara 2020), s. 349.

Kim salât virürse bir kez Mustafâ'ya iy 'azîz

Cân u dilden sıdk ile çekmez kıyâmetde cezâ (b. 144)

Bize ulaşan hayat hikâyesinde Yemen'den söz edilmeyen ve anlatıdaki güçlü muhalif karakter olan Velid karakteri şifahi kollarla şekillenmiştir. Hz. Muhammed'in peygamber olduğunun uzak diyarlara duyulmaya başlamasıyla eski dinlerinin davasını güden nüfuz sahiplerinin direnci ve bu direnç karşısında peygamberin mucizelerinin tesiri ele alınmaktadır. Güçlü karakterlerin akıl ve mantığa dayalı ve büyücülükle üstesinden gelmeye çalıştıkları muaraza/itiraz/karşı çıkma, mucizenin kudretli meydan okumasıyla yenilgiye uğramış ve bu güçlü karakterler İslam'a ve Hz. Muhammed'in davetine uymuşlardır. Hz. Muhammed'in peygamberliğine karşı gelen Velid, asker toplayarak onu ortadan kaldırmaya hazırlanırken Cebrail'in ilettiği ilahi mesajla Hz. Muhammed Yemen'e, Velid'in yanına gider ve mucizenin meydan okuyucu gücü ile onu, ordusu ve ailesi ile birlikte teslim almış olur. "Bütün din kurucularının mucize istekleriyle karşılaşmaları"²⁴ gibi Hz. Muhammed'in karşısına çıkan Velid de inanmak için bir mucize görmek istemiştir. Peygamberlere has bir özellik olan mucize²⁵ İslam Peygamberi Hz. Muhammed tarafından gösterdiğinde Velid inkârden ve söylemlerinden ötürü pişmanlık yaşamış; o ve çevresindekiler iman etmişlerdir.

Velid b. Mugîre, Kureyş kabilesi arasında seçkin bir kişidir. İslâm davetini cahiliye devrinin âdet ve geleneklerini yıkan, kabile gurur ve asabiyetini ortadan kaldıran bir hareket olarak değerlendirmiş, İslâm dinine karşı düşmanlıkta, Hz. Muhammed'e ve ona inananlara karşı nefrette ileri gelenler arasında öne çıkmıştır. Hz. Muhammed'in çağrısını kabul etmediği gibi İslam'a şiddetle karşı çıkanlar arasında yer alır.²⁶ Bu rivayette de öne çıktığı üzere Kur'an-ı Kerim için "sihir" ithamını dillendirir. Babasının ölümünden yedi yıl sonra oğlu Halid b. Velid Müslümanlığı seçip İslam tarihinde önemli başarılar sağlayan bir komutan ve yönetici olmuştur.²⁷ Seher Abdal, İslam'ın ilk yıllarında Mekkeli bir müşrik olan Velid anlatısını Yemen coğrafyasına taşıyarak Hz. Muhammed'in peygamberliğine dair bir *Mucizatname* kurgulamıştır.

Velid, Yemen'de asker sahibi bir emir olmadığı gibi Hz. Muhammed Yemen'e çocuk yaşlarında ticaret kervanı ile bir kez gitmiştir.²⁸ Bu tür menkabevi anlatılarda, tarihi gerçeklerden ziyade mekânlar ve isimler anlatının işlevinde buluşturulur ve muhataba verilmek istenen mesaj öne çıkarılmaya çalışılır. Bu anlatı için de Velid'in seçilmesi onun Hz. Muhammed'i sihirbaz, Kur'an'ı da sihir sayan müşriklerin ileri gelenlerinden olması nedeniyle. "Onun İslâm'a karşı düşmanlığını gösteren en önemli husus, doğrudan kendisi veya kendisiyle birlikte diğer müşrikler hakkında 104 kadar âyetin inmesidir."²⁹ Bu yönüyle anlatı karakteri anlatı misyonuna uygun bir tarihi kişilik etrafında şekillenmiş, olay kurgusu tarihi gerçekliğe yaklaştırılmıştır. Yine farklı bir tarihsel çelişki de güzergâh konusundadır. Mekke'nin fethi Hayber'den sonra olduğu halde bu sıralama tarihsel olarak yer değiştirmiş ve Hayber'den sonra Mekke'ye geldiği kurgulanmıştır.

Seher Abdal anlatısında Türk edebiyatı ve Türk toplumu için ayrıca bir özellik bulunmaktadır. O da anlatının stratejik konumdaki karakteri olan "Türk gulâm"dır. Anlatıda Hz. Muhammed'den

²⁴ Topaloğlu, "Felsefi ve Teolojik," 3.

²⁵ Bebek, "Kelâm Literatürü," 122.

²⁶ Mustafa Fayda, "Velid b. Mugire", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XLIII (Ankara 2013), s. 33-34.

²⁷ Mustafa Fayda, "Hâlid b. Velid", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XV (Ankara 1997), s. 289.

²⁸ Mustafa Fayda, "Velid b. Mugire", s. 33-34.

²⁹ Mustafa Fayda, "Velid b. Mugire", s. 34.

mucize beklemeden ve ikna olmaya çalışmadan ilk teslim olan ve ona tabi olan karakter Türk gulâm'dır. Türk gulâm, bahçede meyve toplarken Hz. Muhammed'i görür ve görür görmez onun peygamber olduğunu anlar, hemen oracıkta Müslüman olur. Hz. Muhammed uyanınca Türk muhafızı görür ve kendisini tanıtmasını ister. Muhafız, Yemen emiri Velid'in hizmetinde olduğunu, İslam düşmanı Velid'in asker toplayıp Ka'be'de Muhammed'le cenk etmek istediğini söyler. Böylece sadece Müslüman olmakla kalmaz, daha önce hizmetinde olduğu Velid'in Hz. Muhammed'e hazırladığı tehlikeyi de haber verir.

Emevîler, Abbâsîler, Gazneliler, Selçuklular, Memlûkler ve Eyyübîler gibi daha pek çok devlette görülen gulâm sisteminde yetenekli sadık asker sınıfından söz edilmektedir. Özellikle Moğol istilasının etkisi ile pek çok coğrafyaya yayılan bu gulâm Memluk seçkinciliğinde Türklerin özel bir yeri olmuştur. "Türklerin cesur, kabiliyetli ve savaşçı özelliklerine sahip olmaları" sebebiyle "gulâmların özellikle Türklerden seçilmesi" söz konusu edilir.³⁰ Seher Abdal, bu kültürün ve tipe dair anlatının yaygın olduğu Rum diyarı, Şâm, Mısır, Bağdat, Irak, Isfahan, Yezd, Şiraz gibi illerde ve Horasan, Belh, Bedahşan nihâyet Yemgân gibi uzak Asya sınırlarına kadar uzun yolculuklar yapmış bir gezgin olarak bu sınıfa ve sisteme mensup pek çok yetenekli asker anlatısına tanık olmalıdır.³¹ *Mucizatname*'de Hz. Muhammed'in peygamberliğine inanan güçlü figür olarak Türk gulâm seçilmiştir. Pek çok beldeyi dolaşan Seher Abdal, Müslüman olan Türk muhafızın hidayeti üzerinden özendirici ve ödüllendirici bir algı oluşturmaya çalışmış olmalıdır.

Sonuç

Bu çalışmada Seher Abdal tarafından kaleme alınan 146 beyitlik *Mu'cizât-nâme-i Muhammed Aleyhisselâm Kasîde-i Yemen* başlıklı eserin çeviri yazılı metni bilim sahasına sunulmuş ve metnin içerik analiz analizi yapılmıştır. Anlatı, esasen Kureyş kabilesinin seçkinlerinden olan Velid b. Mugîre'den esinlenen bir kurgudur. Tarihî kayıtlarda Velid b. Mugîre'nin Yemen'le ilgisi bulunmasa da anlatı onu Yemen'de bir inkârcı ve Hz. Muhammed'in peygamberliğine muhalefet eden bir muteriz olarak kurgulamıştır. Bu anlatıda Velid'in seçilmesi onun Hz. Muhammed'i büyücü olmakla itham eden Kur'an'ı da sihir sayan müşriklerin ileri gelenlerinden biri olması nedeniyledir. Onun İslâm'a karşı düşmanlığı doğrudan kendisi veya kendisiyle birlikte diğer müşrikler hakkında inen ayetlerle sabit olduğu için anlatı da bu güçlü muteriz karakter odağında mucize etkisini göstermek istemiştir. Hz. Muhammed, Velid'in seçtiği meydan okuma sahnesinde mucizesini gerçekleştirerek onun ve maiyetinin İslâm'a geçmesini sağlamıştır. Anlatı, Hz. Muhammed'in mucizesini gören Yemen emiri ve halkının İslâm'ı kabulü ile sonuçlanır.

Rûm, Şâm, Mısır, Bağdat, Irak, Isfahan, Yezd, Şiraz, Horasân, Belh, Bedahşan ve Yemgân gibi uzak Asya sınırlarına kadar uzun yolculuklar yapmış bir gezgin olan Seher Abdal, velayetname ve mucizatname türlerinde verdiği eserlerle öne çıkmaktadır. Hz. Ali velayetnameleri ve Hz. Muhammed mucizatnameleri onun geniş coğrafyalarda taşıdığı tebliğci misyonunu ifade etmektedir. Mucizenin meydan okuyucu ve itirazcıları aciz bırakıcı işlevi X. yüzyıldan itibaren İslâm'a davet metodu olarak etkin olmuştur. Seher Abdal da bu metodu tahkiyenin gücü ile birleştirerek manzum bir anlatı metni oluşturmuştur.

³⁰ Nesrin Yılmaz, "Gulâm Sistemi İçerisinde Kırklar ve İhtiyâredîn Yüzbeg Tuğrul Hân," *İran ve Turan Tarihi Araştırmaları Dergisi* 9 (Aralık 2022): 55.

³¹ Seher Abdal, *Sa'âdet-nâme* (İÜTY 03695: 2^a -2^b).

Metin

Metin, eldeki tek nüshada yer alan bazı yazım hataları, vezin ve anlam düzenlemeleri ile tenkit edilerek hazırlanmıştır. Buna rağmen şairin ya da müstensihin tasarrufundan kaynaklandığını düşündüğümüz imlaldan dolayı az sayıda vezin sorunları bulunmaktadır.

Mu‘cizāt-nāme-i Muḥammed ‘Aleyhi’s-selām Kaşide-i Yemen

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- İy ḥudāvend-i kerīm ü Ḥālîḳ-ı ‘arz u semā
 Kādir ü Ḥayy-ı ebed Ḥallāḳ-ı ‘ālem reh-nümā
 Pādişāh-ı lem-yezelsin vāḥid ü hem lā-şerîḳ
 Evvel āḥirsin saḡa yoḳ ibtidā vü intihā
 Cümle maḥlūḳāta şāni‘sin senünle buldı cūd
 ‘Arş ü kürsî vü ḳalem levḥ ile tā taḥte’ş-şerā
 İsm-i zātun faẓl-ı bismillāhi raḥmāni’r-raḥîm
 Hem şifātundur hüve’l-bāḳî ‘ale’l-‘arşî’stevā³²
- 5 Gel berü iy ‘āḳil ü dānā ḥiredmend-i sa‘îd
 Aç gözünî ṭut ḳulaḡun diḡle iy mü’mîn saḡa
 Bir ‘acāyib şerḥ bir ḳavl-i şaḥîḡ ü mu‘teber
 Bir faşîḡ elfāz pür-‘ilm-i ḥaḳîḳat müntehā
 Diḡle imdi iy ‘azîz-i pāk-dîḡ ü pür-hüner
 Muştafā’nuḡ mu‘cizātından beyān idem ḥaber
 Şöyle mü’mindür eyā mü’mîn gözün aç bir nefes
 İstimā‘ından mu‘aṭṭar ola cānun müşḡ-sā
- 29^a Muştafā bir gün meḡer Ḥayber ḡazāsından gelüp
 Şehr-i Beytullāh içinde sākin olmuşdı berā
- 10 Nāḡehān Ḥaḳ’dan irişdi Ḥazret-i peyk-i celîl
 Didi yā Seyyid selām itdi saḡa Rabbü’l-‘alā
 Şöyle emr itdi ḥudāvend-i kerīm-i lem-yezel
 İy emîn-i sırr-ı Ḥaḳ ser-çeşme’-i luṭf ü ‘aṭā
 Emr-i Ḥaḳ birle Yemen eṭrāfına ‘azm idesin
 Yā Muḥammed irişe tā ḳudret-i Ḥaḳ’dan saḡa
 Şöyle tenhā olmasun kimse senünle yā Rasûl

³² “Taha Suresi 5. Ayet”, erişim 07 Mart 2024, <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/T%C3%A2h%C3%A2-suresi/2353/5-8-ayet-tefsiri>

- Mekke kavminden haberdār olmasunlar iy saña
Anda bir kır-i münāfık var anuñ ismi Velîd
Müşrik-i dîn düşmen-i İslām küfre āşinā
- 15 Ol la‘inüñ yā Muḥammed var otuz biñ ‘askeri
Kim senüñle ceng kıılmağ ister ol dūn-ı degā
Muştafā bu vaḥyi ḥazretten işitdi tırdı tız
Ol zamān tırdı Yemen şahrāsını girdi yola
Ka‘be‘den irdi Yemen mülkine bir demde Resūl
Şubḥ-ı şādık çünki yüz gösterdi ol dem iy berā
Kudret-i Ḥağ gördi bir şehr-i mu‘azzam nāgehān
Kal‘ası muḥkem o şehrün çevresi bāğ iy şafā
Girdi Seyyid bāğ u bostān içre seyrān eyleyüp
Gördi bir āb-ı revān ağar kenārı sebzhā
- 20 Çünki Seyyid gördi bir çeşme müşerref ḥoş-mağām
Bir dem anda sākın oldı ol Resūl-ı kibriyā
Ayağı şu içre na‘leyn üzre başı bir zamān
Sākın oldı kıldı vaḥdet ol emîr-i ḥoş-liğā
- 29^b Şu ayağına yüzün sürü kıılır servi sücūd
Sebz-pūş olmuş çemen nergis geyer zerrîn-ğabā
Gül ḥayādan sürḥ-pūş olmuş benefşe oldı ḥāk
Sünbül ü reyḥān elin açup kıılır süsen şenā
Bülbül ü kumrî vü mürğān-ı ḥoş-elḥān ü faşîḥ
Kıldılar biñ dürlü i‘zāz ile medḥ-i Muştafā
- 25 Cümle ağaçlardan ol dem geldi āvāz-ı bülend
Uşbudur peygamber-i Ḥağ Muştafā vü müctebā
Seyyidü‘l-kevneyn-i Ḥağ Peyğamber-i āḥîr-zamān
Server-i sultān-ı ‘ālem şem‘-i cem‘-i enbiyā
Nāgehān ol bāğ içinde iy ‘azîz-i pāk-dîn
Bir ğulām-ı Türk mîve divşürürdi iy berā
Şol yire geldi ki yatmışdı Resūl-i Hāşimî
Gördi vaḥdet eylemiş bir ḥüb-cemal ü ḥoş-liğā
Türk çün gördi Resūlün vechini kııldı sücūd
Didi şaddağ uşbudur serdār-ı cümle enbiyā
- 30 Bir zamān dîdārını kııldı tecellî Aḥmed‘ün

- Şad hezārān cān-ile İslāma oldu āşinā
 H̄vāb-ı vaḥdetden açup Seyyid mübārek gözlerin
 Gördi karşıusunda bir Türk-i ğulām-ı hoş-likā
 Didi Seyyid iy ğulām-ı Türk kıandansın eyit
 H̄vāceḡe kim dirler ü ‘arz eyle aḡvālūḡ baḡa
 Ol ğulām-ı Türk nuṡka geldi āġāz eyledi
 Didi iy serdār-ı ‘ālem şāfi’-i rūz-ı cezā
 Ben ğulām-ı Türk’em iy Seyyid benüm ḡvācem Velīd
 Kim bu şehre pādişāh oldur eyā şem’-i Ḥudā
 30^a 35 Kāfir-i mel’ūn ü müşrikdür eyā ḡayre’l-beşer
 Düşmen-i dīn-i Muḡammed Lāt ‘Uzza-āşinā
 Leşkerin cem’ eyleyüp kıldı yaraġ İslām için
 Ka’be’ye varup Muḡammed birle ceng ide şehā
 Çün ğulām-ı Türk şerḡ itdi bu ḡālī Seyyid’e
 Eydür iy server ne yirdensin eyit ismūḡ baḡa
 Çün mübārek aġzın açdı ol Resūl-i Hāşimī
 H̄vāce-i levlāk şāh-ı enbiyā vü evliyā
 Didi iy Türk-i sa’ādetmend āġāh ol yaḡın
 Muştafā vü müctebāyam server-i āl-i ‘abā
 40 Gelmişem tā Mekke şehrinde bu iḡlīme bu ġün
 Cümlesin mü’min kılam yekser bi-tevfīḡ-i Ḥudā
 Sen daḡı imānı ‘arz eyle Müselmān ol bu dem
 Olasın maḡşer ġüninde hem-nişin-i pārsā
 Çün Müselmān oldu Türk eydür ki bu dem ol kerīm
 Lā-şerīk oldur ezel zātında yoḡdur intihā
 Sen aḡa peyġamber-i Ḥaḡ’sın eyā ḡayre’l-beşer
 Hem şefī’ü’l-müznibinsin cümle ḡalka pīşvā
 Seyyid’ūḡ öḡinde secde kıldı eydür iy Resūl
 Her ne emrūḡ varise kıl yoluḡa cānum fedā
 45 Bu sözi bunlar dir iken iy ‘aziz-i pāk-dīn
 Kıdret-i taḡdīr-i Ḥaḡ dīḡle bu remzi iy şafā
 Var idi bir bāġbān-ı kıḡ ü mekkār u pelīd
 Bāġ divārınūḡ ardında dururdu iy berā
 Her ne kim Seyyid o Türk’e şerḡ kılmışdı tamām

30^b

Hem Müselmān olduĝın Türk'ün ğörüp ğaldı aa
Şādkām olup segirdüp geldi şehre ol la'ın
Yā Velīd olsun başāret müjdegānuĝ vir baa
Ol Muħammed didüĝün cāzū-yı şehhār-ı 'Arab
Geldi ol Türk'i Müselmān eyledi ğaşdı saa

50

Kāfir-i mel'un işitdi bāĝbāndan bu sözi
Didi bu devlet baa Lāt-ı celīdendür berā
Emr ğıldı ol la'ın 'asker süvār oldu ğamu
Bir yire gelüp Velīd'e ğıldılar cümle du'ā
Didi ol mel'un ü kāfir iy Mesīh'ün ğulları
Ol Muħammed kim Mesīh'ün dīnini ğıldı hebā
Bāĝa gelmiř uř tez ü tenhā zihī devlet bizüm
Furřatı fevt itmeyüp varmaĝ gerek cümle aa
Böyle diyüp ğabza-i řemřire el urup Velīd
Cümle 'asker pür yaraĝ oldu vü girdiler yola

55

Geldiler bāĝ içre Seyyid ğördiler cümle muĝım
Cümle bir yirden ğılı çekdi o ğavm-i bī-ħayā
'Askerün öñince geldi tiĝ elinde ol la'ın
Didi iy şehhār cāzū-yı 'Arab söyle baa
Ne işe geldün sebeb ne bunda gelmekden di tiĝ
Siħri ğo tiĝ söyle başuĝ olmadın senden cüdā
Böyle diyüp ol la'ın-i bī-ħayā ğaldurdu tiĝ
Geldi Seyyid üzre ol merdūd ü müşrik bī-vefā
Ol ğulām-ı Türk eydür iy Resül-i Hāřimī
Bu la'ine ğarřu varam vir icāzet sen baa

60

Kāfir ü mel'un ü müşrikdür o murdār ü pelīd
Taħrıdan ğorĝmaz utanmaz senden ol dūn-ı degā

31^a

Tiĝ çekdi ol la'ine Türk eydür iy la'ın
İy münāfiĝ bī-ħayā mel'un şad la'net saa
Taħrıdan ğorĝ Muřtafā'dan eyle sen şerm iy la'ın
Yoħsa olur rüz-ı maħřerde maĝāmuĝ veyl ü vā
Döndi Seyyid ol ğulām-ı Türk'e eydür ya sa'īd
Bir zamān şabr eyle ħ'āceĝ birle ğılma mācerā
Benven anuĝ dūřmeni řabr eyle sen bir laħza ğör

- Tā ki āsān ola bu müşkil be-fermān-ı Hudā
65 Secde kıldı Türk sākin oldı eydür yā Resūl
Bilmedüm ma‘zūr tut fermān senüñdür iy şehā
Āhır ol mel‘ün-ı dūn kıldurdı tığ eydür bu dem
Sihrüñi bātıl kılam iy cāzū kār itmez baña
Hağ Te‘ālā emri birle ol la‘inüñ elleri
İnmedi kıldı hevā yüzinde ol dem iy berā
Gördi ol mel‘ün qolı inmez vü hem tıtmaz eli
Didi iy cāzū ‘aceb sihr eyledüñ bu dem baña
Muştafā luţfindan ol dem nuţka geldi iy ‘aziz
Didi şad la‘net senüñ ef‘ālünge vü hem saña
70 Baña cāzū dime ben cāzū degülven iy la‘in
İy seg-i merdūd müşrik sözlerüñ ‘ayn-ı haţā
Döndi iy dir ol la‘in iy cāzū diñlegil bu dem
Bir ‘acāyib mu‘ciz isterven bu dem göster baña
Tā görüp ol mu‘cizi ehl-i Yemen birle yağın
Şübhesiz ikrār idüp imānı ‘arz idem saña
Kavl kıldı Muştafā luţfindan eydür yā Velid
Her ne istersen şözün söyleye fermān-ı Hudā
31^b Ol kerim ü kādır ü perverdigāruñ hağkıkün
Müşkilüñ hañl eyleyem şerh eyle aħvālün baña
75 ‘Ahd ü peymān kıldılar eydür eyā Seyyid bu dem
Müşkilüm hañl idesin imānı ‘arz idem saña
Diñleñ imdi bir ‘acāyib mu‘cizi iy ehl-i diñ
Hağ bize yarı kılırsa ideyüm bir bir edā
Var idi bir köhne kıbbe bāğ içinde iy ‘aziz
Kimse bilmezdi anuñ kim yapıduğın ğayr-ı Hudā
Didi iy Seyyid bu künbed içre kıbrün ismini
Di kimün kıabri kimün ümmetlerindendür baña
Ger Resūl-i Hağ isen varise sende mu‘cizāt
Kıl du‘ā çıkısun bu kıbr içindeki ādem berā
80 Hem saña hem diñünge kılsun şehādet uşbu dem
Görelim ol mu‘cizi imān getürelüm saña
Muştafā eydür Hağ’uñ fermānı birle yā Velid

- Zinde olup söylesün aḥvālını bir bir saḡa
Girdi künbed içre ol ḡabre elin ṣoḡdı Resül
Bir avuḡ ṡopraḡ alup eydür eyā rabbe-‘alā
Cümle müṣkiller senüḡ ḡükmüḡle āsān yā kerīm
Zāt-ı pāküḡ ḡaḡḡıçün keṣf eyle bu sırrı baḡa
Böyle diyüp ṣaḡdı ol ṡopraḡı Seyyid iy ‘aziz
Cem‘ olup bir yire oldu nuṡfe-i pāk iy berā
85 Andan ol nuṡfe hevādan düṣdi Őu içre o dem
Őu revān olup aḡarken iy ‘aziz-i ḡoŐ-liḡā
Aldı Őu ol nuṡfeyi bir bāḡa daḡı girdi ṡiz
Var idi ol bāḡ içinde bir ulu köşk ü serā
32^a Nāḡehān ol köŐküḡ üstinde Velid’üḡ bir ḡızı
Dāyesi birle teferrüc eyler iken iy ṣafā
Őu içinden geldi bir elma gelüp o demde ṡiz
Oldı bir aḡaç yemiŐ virdi be-fermān-ı ḡudā
ḡız bu aḡvāli ḡörüp ḡıldı ta‘accüb ol zamān
Dāyesine eydür iy dāye ne ḡikmet di baḡa
90 Var ol elmadan ḡetür iy dāye bir ḡaç dāne sen
Kim alup nūŐ eyleyem ḡöḡlüm teselli ola tā
Őıçrayup dāye yirinden aldı ele bir ṡabaḡ
Cem‘ idüp bir nice elmayı alup geldi aḡa
Őundı bir elmayı aldı ol ṡabaḡdan ḡıldı nūŐ
ḡudret-i ḡaḡ ḡāmile oldu ḡız ol dem iy berā
Derdi artup zārī zārī eyleyüp ḡıldı fiḡān
Oldı peydā ol ḡızıḡ ḡarnında bir renc ü ‘anā
Bunda ol ḡız nāle vü eḡḡān içinde iy ‘aziz
Anda ol mel‘ün ile Seyyid ḡılurdu mācerā
95 MuŐtaḡā’ya eydürür ol iy ‘Arab pelid-i Şüm
Oḡıma efsūnı siḡr itmez senüḡ siḡrünüḡ baḡa
MuŐtaḡā eydür yüri iy kāfir-i bed-i‘tiḡād
Evüḡe var ḡör ne oldu ḡudret-i ḡaḡ’dan saḡa
Böyle diyince öteden geldi bir ḡādım o dem
Cümle aḡvāli aḡa ‘arz eyleyüp ḡıldı du‘ā
Döndi ol mel‘ün evine geldi o dem iy ‘aziz

- Gördi kız yatmış kılur zârî vü feryâd mübtelâ
 Gördi ahvâlin kızuñ ğamgîn olup oldı hacıl
 Başını kodı yire kaldurmayup kaldı taña
- 32^b 100 Döndi kız eydür eyâ mel‘ün ü nādân ü habîs
 Tîğ çekdün Muştafâ‘ya iy la‘în-i bî-hayâ
 Şüm fi‘lünğden senünj irdi baña renc ü ta‘ab
 Kim senünçün bu belâya olmışam ben mübtelâ
 Her ne mu‘ciz kim görünmişdi kıza ki kıldı şerh
 Hacletinden kalmadı cisminde kanı iy şafâ
 Kudret-i Hağ toğdı ol kızdân ‘acâyib bir oğul
 Ol zamân pîr oldı bunlardan taleb kıldı ‘aşâ
 Çün bu hâli gördiler hayrân oldılar kamu
 Didiler cümle zihî kudret zihî hikmet berâ
- 105 Anadan toğdı vü pîr oldı söze geldi o dem
 Hem şehâdet eyleyüp bizden taleb kıldı ‘aşâ
 Döndi pîr eydür eyâ kavm-i Yemen Seyyid kanı
 Kandadur ol şâfi‘-i maşser emîn-i kibriyâ
 Kanķı yoldan varılır ne yirde olmuşdur muķım
 Ne işe geldi niçün ikrâr kılmazsız aña
 Ol emîn-i sırr-ı Hağ peygamber-i âhîr-zamân
 Pişvâ-yı ins ü cin ismi Muħammed Muştafâ
 ‘İlm ü âdem anuñ oldı vü tufeyl-i mağdemî
 Vaħş u tayr u ins ü cin seb‘a semâvâtü’l-‘alâ
- 110 Böyle diyüp çıkdı evden taşra pîr oldı revân
 Halk-ı ‘âlem cümle ardınca gelüp kaldı taña
 Pîr-i hoş-şüret irişdi Seyyid’e virdi selâm
 Merħabâ iy şâh-ı ‘âlem şad hezârân merħabâ
 Secde kıldı ayağına sürdi yüz kaldurdu baş
 Hem şehâdet ‘arza kıldı okudu medħ ü şenâ
- 33^a Muştafâ eydür ne milletsin eyâ pîr-i latîf
 Kanķı devrünj âdemindensin digil ismünj baña
 Pîr nuţka geldi eydür iy Resül-i Hâşimî
 Şît peygamber zamânı âdemindenven şehâ
- 115 Şît peygamber baña ‘Āşım dimişdür yâ Resül

- Nā'ib olmuşdum aña emr eylemişdi Hâk baña
Kâtib-i vahy olmuş idüm Şî't'e iy kân-ı kerem
Şahf yazdum (ben) Hâk'ıñ fermânı birle iy şafâ
Şahf içinde görmüş idüm ismüñi iy nûr-ı Hâk
Şî't'e şordum bu ne esmâdur haber virgil baña
Şî't peygamber didi iy 'Āşım aña bu sözi
Devr-i âhîr kim ola mülk-i 'Arab'dan iy berâ
Zâhir ola bir hidâyet kânı bir sultân-ı dîn
Bir emîn-i sırr-ı Hâk bir menba'-ı kân-ı vefâ
120 İsmidür anuñ Muhammed medhi Kur'an-ı kadîm
Vaşfidur Yâşin ü Tâhâ murtażâ vü müctebâ
Mu'cizâtıyla benüm ümmetlerümden bir kişi
Bula emriyle hayât imân arz ide aña
Hem benüm hâlüm şoran luğfindan ol sultân-ı dîn
Kılmışam ben dahı ol sultâna cândan ilticâ
'Ālemüñ hem âdemüñ peygamberi oldur yaqîn
H'âce-i maşşer şefî'-i evliyâ vü enbiyâ
Çün bu nuṭkı Şî't peygamber beyân itdi o dem
İşidenler bu sözi imân getürdiler saña
125 Her ki ümmetdür aña çekmez 'azâb-ı âhîret
Kim ki 'âşidür aña olur maḳâmı veyl vâ
33^b Muştafâ'ya pîr taḳrîr eyledi ahvâlini
El getürdi Hâzret-i Seyyid du'â kıldı aña
Didi ey pîr-i mübârek ol kerîmüñ haḳḳıçün
Hâk tañıḳ olsun ki maşşerde şefî' olam saña
Çün Muhammed Muştafâ'dan gördiler bu mu'cizi
Merd ü zen ehl-i Yemen İslâm'a oldı âşinâ
Gördiler cümle bu hâli cân u dilden şıdḳ ile
Küfri terk idüp serâser kıldılar medḳ ü şenâ
130 Hem Velîd oldı Müselmân küfri terk idüp o dem
Kesdi zünnârdan uşatdı bütlerin kıldı hebâ
Secde kıldı didi iy Seyyid mürüvvet kânısın
Cürümüni bağışlağıl luğ eyle ben kıldum haṭâ
Çün Müselmân eyleyüp ol ḳavmi Seyyid iy 'azîz

- ‘Azm-i Beytu’llāh idüp Seyyid o dem girdi yola
 Bilesince ol ğulām-ı Türk pîr-i müttakî
 Göz yumup açınca Beytu’llāh’a irdi Muşafā
 Çün işitdiler bu hāli Seyyid’ün yārānları
 Didiler şaddağ eyā serdār-ı cümle enbiyā
- 135 Mekke ehli uşbu mu‘cizden ħaberdār oldılar
 Muşafā’ya cān u dilden kıldılar medħ ü šenā
 Didiler cümle ğazāñ olsun mübārek yā Resül
 Ĥağ Te‘āla nuşret-i İslām virmişdi saña
 Pîrün aĥvāli ne oldu diñle iy mü’min bu dem
 Bir rivāyet şöyledür kim Muşafā eydür aña
 İy mübārek pîr mağşūduñ ne şerħ eyle yakın
 Nice müddet bu fenā dünyāda istersin beğā
- 34^a Yoğsa ol menzil ki evvel ölür idün iy ‘aziz
 Kañkı menzil ihtiyār idersin iy cān di baña
- 140 Bir rivāyet bu ki pîr eydür eyā ĥayre’l-beşer
 Bir du‘ā kııl tā ki evvelki mağāmum ola cā
 Şit devrinden senün ğidāruña müştak idüm
 Ĥamdüli’llāh kim müyesser oldu ğidāruñ baña
 ‘Ākıbet ol pîr-i mü’min šāh Ĥüseyn ile bile
 Kim şehid olup mağāmı oldu deşt-i Kerbelā
 Kim ki mü’mindür bu mu‘ciz-nāmeğe ikrār idüp
 Muşafā’nuñ pāk rūħına okuya medħ u šenā
 Kim şalāt virürse bir kez Muşafā’ya iy ‘aziz
 Cān u dilden şıdķ ile çekmez kıyāmetde cezā
- 145 İy Seħer medħ eyle dā’im Muşafā’ya şıdķ ile
 Yolına cān vir ki mağşerde şefi‘ ola saña
 Cümle mü’minler anuñla buldı imāna tarıķ
 Hem yine andan olur ‘āşilere luğf u ‘atā

Kaynakça

- Aydın, Hüseyin. "Meydan Okumaları Bakımından Kur'an Mucizesi." *Kelam Araştırmaları* 8/1 (2010): 45-76.
- Bebek, Adil. "Kelâm Literatürü Işığında Mucize ve Hz. Muhammed'e Nisbet Edilen Hissî Mûcizelerin Değerlendirilmesi." *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2000): 121-148.
- Bulut, Halil İbrahim. "Harikulade Olması Açısından Keramet ve Mucize ile İlişkisi." *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (2001): 329-350.
- Bulut, Halil İbrahim. "Mûcize", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XXX (Ankara 2020), ss. 348-351.
- Bulut, Halil İbrahim. "Peygamberlerin Başarısında Mûcizelerin Yeri ve Önemi." *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 11/1 (2011): 65-78.
- Çakır, Müjgân. *Mu'cizeler Kitabı Klasik Türk Edebiyatında Müstakil Mu'cizât Metinleri Mu'cizât-ı Enbiyâ Tercümesi ve Mu'cizât-ı Mustafa Metinleri*. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2015.
- Çelebioğlu, Âmil. *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*. Ankara: MEB Yayınları, 1998.
- Demircan, Adnan. "İslâm Tarihinin İlk Üç Asrında Mucize Algısı Üzerine Bazı Değerlendirmeler." *Din Dilinde Mucize*, 179-212. İstanbul: Kuran Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2015.
- Derviş Seher. *Sa'âdetname*. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar, NEKTY 03695.
- Eliade, Mircea. *Mitlerin Özellikleri*. Çev., Sema Rifat. İstanbul: Om Yayınevi. 2001.
- El-Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *Kitâbü't-Tevhîd -Açıklamalı Tercüme-*. Çev., Bekir Topaloğlu. İstanbul: İsam Yayınları, 2014.
- Fayda, Mustafa. "Hâlid b. Velîd", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XV (Ankara 1997), ss. 289-292.
- Fayda, Mustafa. "Velîd b. Mugire", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XLIII (Ankara 2013), ss. 33-34.
- Harmancı, Meriç. "Seher Abdal'ın Manzum Bir Velayetnamesi: Velâyet-nâme-i Alî (Kerrema'llâhü Vechehû) Pür-Sûhten-i Cebrâ'il Aleyhi's-selâm." *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 100 (2021): 375-396.
- Kar, Sait. "Mucize Gerçekten Felsefi-Teolojik Bir Problem midir?" *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2020): 458-479.

Razi, Muhammed b. Ömer b. Hüseyin Fahreddin. *el-Muhassal (Kelama Giriş)*. Trc., Hüseyin Atay. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.

Seher Abdal, *Sa'âdet-nâme*, İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazmalar (İÜTY 03695: 28^b -34^a).

Topaloğlu, Fatih. “*Felsefî ve Teolojik Açından Mucize.*” Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, 2010.

Uludağ, Süleyman. “Keramet”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, XXV (Ankara 2022), ss. 268-270.

Yavuz, Yusuf Şevki. “Delâili'n-nübüvve”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, IX (Ankara 2020), ss. 115-117.

Yılmaz, Nesrin. “Gulâm Sistemi İçerisinde Kırklar ve İhtiyâreddîn Yüzbeg Tuğrul Hân.” *İran ve Turan Tarihi Araştırmaları Dergisi* 9 (Aralık 2022): 48-74.

İnternet Kaynakları

“Taha Suresi 5. Ayet”. Erişim 07 Mart 2024.
<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/T%C3%A2h%C3%A2-suresi/2353/5-8-ayet-tefsiri>.

TIPKIBASIM

منه ربیت الله ایچندم ساکن اولشدی بوا	مصطفای کون مکر خدیغی استدرن کون
دیری با سید لوم ایسی سکا کربلا	ناکها نزن حقدن ایر شدی حضرت بیادلیل
ای امین سر صق سر چشمه لطف عطا	شویله امر ایتری خدراوند کرم لاجیرل
یا محمد ایتره تا قدرت حقدن سکا	امر صق برله بمن اطرافنه عزم ایره سن
مکه قومندن خیردار اولسون لر ای سکا	شویله تنها اولسون کسه سنکله یار
مشرک و دین دشمنی اسلام کفر آشنا	انزم بر کین منافق وارانک اسمی ولید
کیم سنکله جنک قلمق استر اولدون	اول لعینک یا محمد وار اولون عیبری
اول زمان طوبی ایمن صحیح استی کردی بولا	مرصفا بوی وحیی حقدن استدرن طوبی
صبح صادق چونکه یوز کوسن لر اولون بولا	کعبه دن ایردی عین ملکینه بر اولون
قلعه سی محکم او شهرک جوهره و باغ ای صفا	قدرت حق کوردی بر شهر معظم ناکم بان
کوردی بر آب روان افرکناری سبزها	کردی سید باغ و بوستان ایچرم سیرن البون
بردم آنم ساکنی اولری اولر رسول کون	چونکه سید کوردی همیشه مشرق حوزی تمام
ساکنی اولری قلدری و صریت او ایبر	ایقی صویحوم نعلین اوزره باشی بر ناز

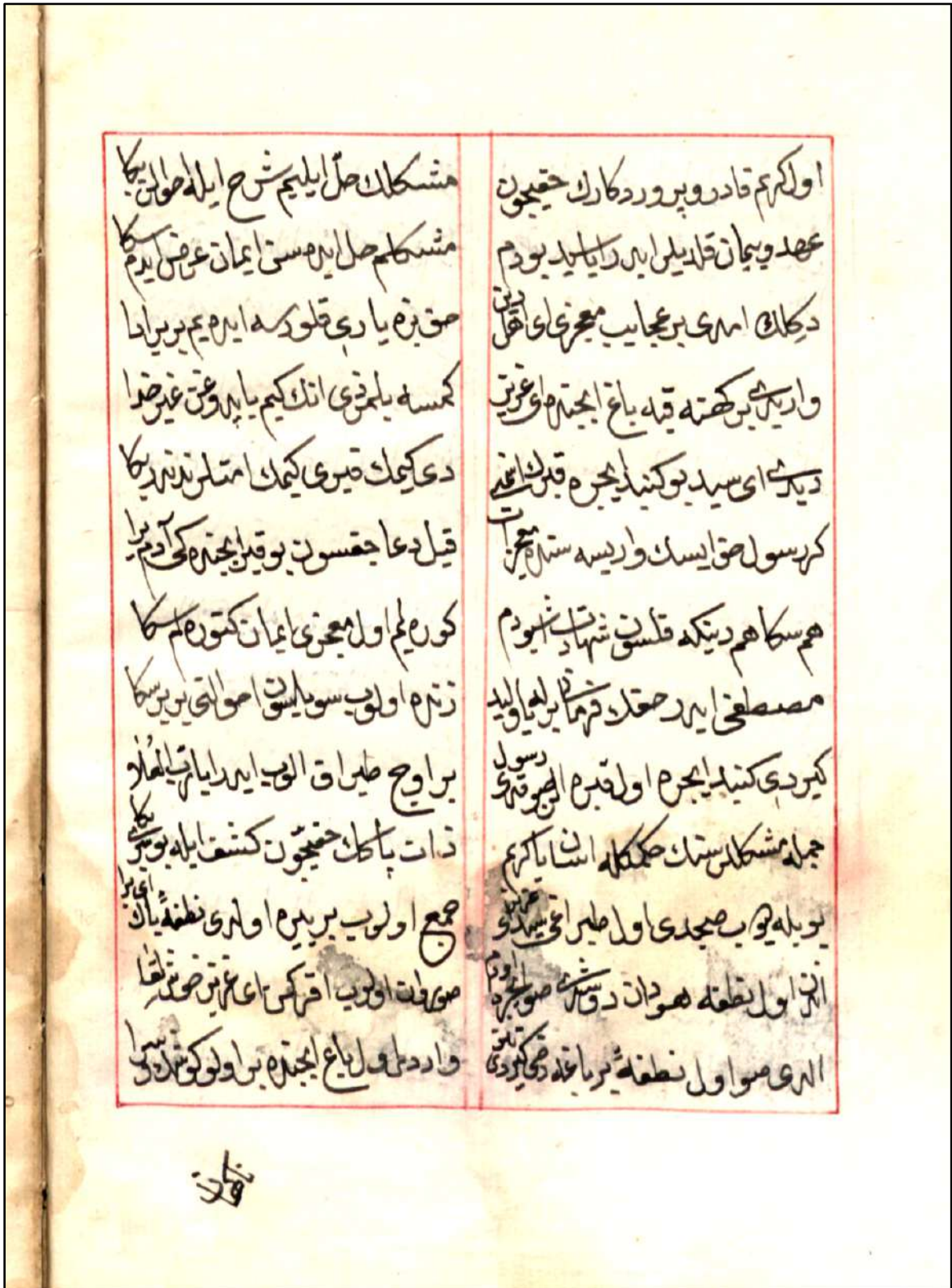

<p>دشمن دین محرمات غم اشتا کعبه یه وارو محرم برله جنک ایند شها ایدرای سرور دین دینس ایت اسمک ^{بکا} حواجه لولاک شاه انبیا اولیا مرطفا و محتبایم سرور آل عبا جمله سن مؤمن قیام یکسیر توفیق خدا اوله سن محترم کوننم همنشین پارسا لا شریک اوله رازک اتنه یوقر زنتها هم شقیع المذنبین سن جمله ^{بسنوا} خلقه هر نه احرن وار یسه قیل یولکم جامع ^{نوا} قدرت تقدیر حق دکاله یوقر یای صفا باغ دیوار بیک اردنره دور ^{ای اول} دور دین هم مسلمان اوله ^{ملک} دشمن ترک کوب ^{ملک} کوب</p>	<p>کافر ملعون و مشرکد رایا خیر کیش لشکر بن جمع ایلین قلدی ^{البحر} یس اع ^{اسلام} جون غلام ترک شرح ^{اسلام} یوحالی سید جون مبارک اعزتی ایدری اول ^{شما} رسول ^{شما} دیرای ترک سعاد نند اکاه اول ^{عتر} کلمشم تامکه شهرت بوقلیه بون سند حق ایمانی عمرتی ایله مسلمان اول ^{نوم} جون مسلمان اوله ^{کریم} ترک ایدر که بودم ^{کریم} سن اکا بیغیر سنستی ایا خیر کیش سیرک اوکنه سجد قلدی ^{سول} ایدرای ^{سول} بوسوزی یونلر دیر یکی ای غیر ^{دین} نیاک ^{دین} و ایدری بر باغیان کبر و مکار و ^{بلید} هر که سیر او ترک شرح قلمش ^{دین} ی قلم</p>
--	---

ای مناقق بی جیاملعون صد لعنت سکا	شیخ چکری اول لعینه ترک ایردا لک
یوضسه اولودر و خوش ده معامک ویل	تکرین قورق مصطفادن ایله شرم ای
بیز منک صبر ایله خواجک برله قلنه ما	دونری سید اولام ترکه ایردیا عید
تا که اسان اوله بی مشکل بقیرما اصر	بیون آنک دشمنی صبر ایله سن بر خطه
یلهدم معذورت طوت خهران سنگردای	سجده قلایک سکتی اولری ایردی
سحرکی باطل قیلم ای جازو کار اینجکا	اخر اول ملعون دون قالدر شیخ ایردی
اسدی قالدی هوایوزنه اولدم	حق تعالی امری برله اول لعینک اللری
دیری ای جازو عجب سحر ایله بودم بکا	کوددی اول ملعون قوی اینج هم طوتی
دیری صد لعنت سنک افعالکم هم سکا	مصطفی الطغندن اولام نظام ظاری
ای سگ مرد و دیشک سوزک لبی خطا	یا که جادو دیده بن جازو کلون ای لعین
بجایب معجز استرون بودم کوی تر بکا	دونری ای در اول لعین ای جازو ظلم
شبهه ز اقرار ایردی ایمان فرمایم سکا	تا کورت اول معجزی اهل بن برله بعین
لهر تله سگ سوزک سوزله بر فرمایم	قول قلای مصطفی الطغندن ایردی اول

دایه سی بره تفرج ایلی کی اوصفا	ناکله اول شکک اوستنده و لیریک بوقو
اولی بیغ عیش و بردی بیغ مزاج	صوی مجتذ کلدی بر ایما کلوب اولدی تیز
دایه ته ایبرای دایه خیمتد ربکا	قرینا صولی کوردی قلدی تعجب اولدی نما
کیم الوپ نوش ایلیم کو کاسم سلمی اوله نا	وار اوله لمار شکور ای دایه برقع دان
صحیح ایرو بر نیجه المانی الوپ کلدی اکا	محراب دایه بر نهدن الی الی بر طبع
قدرت صق حامله اولدی قز اولدی می	صوتی بر المانی الی اول طبعدن قلدی
اولدی پیر اول قزیک قز تیزه بر بیغ و نما	دردی رتوب زاری زاری ایلیق قلدی
انده اول ملعون ایله سید قیلور زین	یونیه اول قز ناله واقعا ایچنده ای غریز
او قمه اقسون سحر تیر سنک سحر کما	مغنیایه ایبرای عرب اول بلید شو می
او یکه وار کوندن اولدی قدر حقدن	مصطفایه ایبری ای کافر بد اعتقاد
جمله احوالی اکا عرض ایلیق قلدی دعا	بو یله نتیجه اولدی کلدی بر خادم اولدی
کوردی قز یا نش قیلور زاری و قز یاد مبتلا	دو نیک اول ملعون او یته کلدی اولدی
تلفی قوردی بره قاله رتوب قلدی طکا	کوردی احوالی قز کیم کی او یله اولدی

<p> فقح دورك ادمند نسق دكل اسمك بكا شيت بغير زمانى ادمند توشها نك اولمشدم اكلامرالمشك حق بكا صفت يازدم صحت فرمانى پيله او صفا شيتيه صوردم بونه اسماد خبر ديوش بكا دوداخر كم اوله ملك عربدن او بيا برامين سر صحن بر منبع كان وفا وصغير ريس و طه مرتضى و محبا بوله امر يله صبا امك عربى امك قلمشتم بنى دخی اول سلطانة جانان خواجة محسن شيع اولينا و انبيا ايشردن بى سوزى ايلانك و ديلس بكا كمكه عاصيدن اكا اولور مغا و اولور </p>	<p> مرصفا ايدر نه ملتسن ايا بيل لطيف پير نطقه كلدي ايدر راي سوله شامى شيت بغير بكا عاصم ديشدر بيارول كاتب و حى اولمشدم شيتيه اى كان كم صفت ايچندم كور مشيدم اسمكلى او نود شيت بغير دى اى عالم اكله بوسور ظاهر اوله بر هرايت كاني بر سلطان اسمير رانك محمدى قرآن قدريم معجزات يله بنم امتل مهن بر كشي هم بنم حالم صودن لطفندن اول الطاد عالمك هم اسمك بغير بى اولر بغير جون بونطقى شيت بغير بيان ايلانك هر كه امشدر اكا چكمن عذاب اخرت </p>
---	--

۴۶

<p>قنقی منزل اختیار ایست ای جان ^{کجا}</p> <p>برد عاقیل تا کم او کی مقام اولجا</p> <p>حمد لله کو میسر ولری دیارک ^{بکا}</p> <p>کو شهید اولوب مقامی ولری دشت ^{کریو}</p> <p>مصطفیانک پاک روحیه او ^{مهر} شوا</p> <p>جان و دهرن صدقه چکمز قیامت ^{جزا}</p> <p>یولنه جان و برکه محشره شعاع ^{او} کا</p> <p>هم نه اهرن اولور عاصیلم ^{عطا} لطفه</p>	<p>بو خسه اول منزل که اول اولور ^{لین} ^{عزیز}</p> <p>برد و تو یوک بیر ایدر ای ^{نا} ^{خیر} ^{لیشر}</p> <p>شیت دورتن سنک دیر ^{که} ^{مشکا}</p> <p>عاقبت اول پیر مومن شاه ^{حسین} ^{بلاه}</p> <p>کیمکه مؤمندری ^{موجز} ^{نامه} ^{یه} ^{اقر} ^{ایند}</p> <p>کو صلوة و برسه برک ^{مصطفی} ^{ای} ^{عزیز}</p> <p>ای سخن مدح ایله ^{دائم} ^{مصطفی} ^{صیر} ^{کلمه}</p> <p>جمله مؤمنلر ^{انکه} ^{یولری} ^{ایمانه} ^{طریق}</p>
---	--

ولانا مده علی کریم الله وجهه پنج پسر

<p>فضل بسیم الله الرحمن الرحیم</p> <p>جمله یه رحمت قلور برتیا ^{الافا}</p> <p>قدرتی در یکنم یوقدر ^{کنا} ^س</p> <p>و خشی و طیر و مود ^{مار} ^{جو} ^{عزیز}</p>	<p>شکر حق ایردی بزم فضل ^{دلیم}</p> <p>اول اخرا ظاهر و باطن ^{تعام}</p> <p>صنعتنه ادراکی و فهم ^{ایر} ^{عزیز}</p> <p>خرج و سیار سموات و زمین</p>
---	--